

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/96048,Bitwa-pod-Stalingradem-przesadzila-o-losie-Polski.html>

12.05.2024, 11:58

Bitwa pod Stalingradem przesądziła o losie Polski

25 kwietnia 1943 r. Związek Sowiecki zerwał oficjalne stosunki międzypaństwowe z Rzeczpospolitą.

W styczniu 1943 r. Stalin miał już świadomość, że sowieckie zwycięstwo w bitwie stalingradzkiej jest przesądzone. Liczył na to, iż definitywnie przejmie inicjatywę strategiczną na europejskim froncie wschodnim. Dostrzegł w tym okazję, by sukcesy wojenne Armii Czerwonej przełożyć na plany przeniesienia bolszewickiej rewolucji do centrum i na zachód Europy.

Oczywistością była ponowna aneksja krajów bałtyckich i okupacja państw środkowoeuropejskich z obozu sojuszników Hitlera. Problemem był największy kraj regionu – Polska. Kraj oddzielający ZSRS od Niemiec, który od początku wojny był państwem koalicji antyniemieckiej. Polskie dążenia do odzyskania niepodległości i zachowania przedwojennego terytorium były podstawową przeszkodą dla realizacji imperialnych sowieckich planów. Miejsce Polski w koalicji alianckiej nie pozwalało na otwartą i jawną okupację.

W tej sytuacji od stycznia 1943 r. Stalin prowokował konflikty dyplomatyczne z Polską. Z tego powodu m.in. ponownie ogłosił obywateli RP przebywających na terytorium ZSRS obywatelami sowieckimi. Coraz bardziej natarczywie domagał się ponownego wcielenia do ZSRS polskich województw wschodnich z Wilnem i Lwowem. Jeszcze w 1942 r. Stany Zjednoczone zdecydowanie blokowały takie roszczenia Sowietów. W pierwszych miesiącach 1943 r. Stalin dostał jednak informację o zmianie stanowiska Roosevelta co do nienaruszalności polskich granic wschodnich. Prezydent USA był przekonany, że Stalinowi chodzi wyłącznie o wschodnie terytoria II RP. Nie rozumiał, że gra idzie o niepodległość Polski i innych krajów Europy środkowej.

Z początkiem roku Stalin rozpoczął ataki propagandowe i dyplomatyczne na Polskę. Prawdopodobnie planował ogłoszenie na początku kwietnia 1943 r. zerwanie stosunków dyplomatycznych z Rzeczpospolitą. Ujawnienie przez Niemców zbrodni katyńskiej odsunęło ten moment tylko o kilkanaście dni. W końcu Stalin uznał, że do zerwania z Polską wykorzysta jako pretekst swoje własne zbrodnie na tysiącach oficerów Wojska Polskiego. Kreml pozorował oburzenie polską prośbą o niezależne śledztwo Międzynarodowego Czerwonego Krzyża w sprawie zbrodni katyńskiej. W końcu 25 kwietnia 1943 r. ogłosił zerwanie stosunków z Polską i zintensyfikował wrogą kampanię propagandową przeciw RP.

Zerwanie stosunków międzypaństwowych otworzyło nowy rozdział polityki sowieckiej wobec Polski. Była to kamuflowana na arenie dyplomatycznej agresja, realizowana najpierw środkami dyplomatycznymi, propagandowymi i politycznymi, a potem także policyjnymi i militarnymi. Ukierunkowana była na likwidację jakichkolwiek perspektyw na odbudowę Polski jako państwa niepodległego i samodzielnego podmiotu na arenie międzynarodowej. Te zamierzenia Stalin zrealizował w latach 1944-1945.

Tekst Maciej Korcuć